

Determinanty bezpieczeństwa pożarowego w kontekście pożaru escaperoom w Koszalinie

Bogdan Kosowski

Ważnym elementem systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest podsystem związany z bezpieczeństwem pożarowym, odnoszący się nie tylko do działań ratowniczych, ale także prewencyjnych. Ochrona przeciwpożarowa bowiem polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

- zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- prowadzenie działań ratowniczych.

Ochrona przeciwpożarowa jako element zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa

W przypadku zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, są to działania mające na celu zapewnienie koniecznych warunków ochrony technicznej nieruchomości i ruchomości oraz tworzenie warunków organizacyjnych i formalnoprawnych zapewniających ochronę ludzi i mienia, a także przeciwdziałających powstawaniu lub minimalizujących skutki pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Istotnym zamysłem ustawodawcy tworzącego regulacje prawne w przedstawianym zakresie jest to, że za ochronę przeciwpożarową odpowiada właściciel, zarządca lub użytkownik budynku, obiektu lub terenu, ponosząc odpowiedzialność za naruszenie przepisów przeciwpożarowych. Zakres nałożonych obowiązków jest szeroki bowiem obejmuje :

- przestrzeganie przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
- wyposażanie budynku, obiektu budowlanego lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice,
- zapewnianie konserwacji oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie,
- zapewnianie osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji lub uratowania w inny sposób,
- przygotowanie budynku, obiektu budowlanego lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej,
- zapoznawanie pracowników z przepisami przeciwpożarowymi,
- ustalanie sposobu postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

W rozważaniach niniejszych istotne jest także to, że odpowiedzialność za realizację obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej, o których mowa powyżej, stosownie do obowiązków i zadań powierzonych w odniesieniu do budynku, obiektu budowlanego lub terenu, przejmuje w całości lub w części ich zarządca lub użytkownik, na podstawie zawartej umowy cywilnoprawnej ustanawiającej zarząd lub użytkowanie. Stąd też w prosty sposób istnieje możliwość określenia zakresu odpowiedzialności za obiekt i teren, w którym mogą znajdować się osoby korzystające z założonego przeznaczenia obiektu. Jeśli tak, czy wobec takiego rozwiązania ustawowego konieczne staje się wprowadzanie nowych uregulowań prawnych, na co wskazuje wielu rozmówców zwłaszcza po ostatnich zdarzeniach związanych z pożarami składowisk odpadów, a przede wszystkim tragedii w escape room w Koszalinie, gdzie w wyniku pożaru zginęło 5 osób.

Moim zdaniem nie ma takiej konieczności, bowiem obecne przepisy z zakresu bezpieczeństwa obiektów budowlanych dotyczą obszaru działań prewencyjnych w ramach ochrony przeciwpożarowej. W ten sposób dąży się do tego, czego przykładem mogą być np. przepisy techniczno-budowlane i te dotyczące wprowadzania wyrobów do użytkowania, aby działania prewencyjne były odpowiednie i proporcjonalne do celu, jakim jest ochrona życia, zdrowia, mienia i środowiska, z równoczesnym zapewnieniem wolności gospodarczej i ciągłości działania podmiotów gospodarczych. Prewencyjny charakter tych regulacji wynika z danych historycznych odnoszących się do zdarzeń i doświadczeń związanych z zaistniałymi sytuacjami, a także z przewidywania określonych sytuacji, zagrożeń i zdarzeń niekorzystnych, które mogą nastąpić w przyszłości. Stąd też należy uznać, że ta sfera bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest realizowana w sposób poprawny.

Problem, jaki pojawił się w związku ze wspomnianymi powyżej zdarzeniami leży raczej po stronie właścicieli i użytkowników obiektów i terenów. Rozważając ochronę przeciwpożarową w kontekście systemowego zarządzania procesowego należy uznać, że sprawność i efektywność systemu mierzona jest w ramach całego łańcucha podmiotów uczestniczących w systemie, w tym także społeczeństwa. Oznacza to, że dotyczy on nie tylko organów administracji publicznej, lecz także właścicieli i użytkowników obiektów i terenów.

Być może brak poprawnych zabezpieczeń jest wynikiem pogoni za szybkim wzbogaceniem się z pominięciem obowiązujących unormowań prawnych, czy też braku świadomości probezpiecznych zachowań przedsiębiorców i społeczeństwa, czyli małym zasobem wiedzy na temat możliwych zagrożeń oraz sposobów zapobiegania im oraz ich eliminacji z otaczającego nas zglobalizowanego świata zewnętrznego.

Edukacja i ubezpieczenia jako determinanty zwiększające stan bezpieczeństwa osób w budynkach

Rozpatrując wpływ szkolenia/kształcenia na stan bezpieczeństwa należy uznać, iż kształtowanie świadomości wśród społeczeństwa należy do tzw. nietechnicznych metod ograniczania skutków zagrożeń. W wielu krajach uważa się, że stosowanie różnego rodzaju metod i technik kształcenia jest skuteczniejsze i przynosi lepsze rezultaty niż ciągła zmiana unormowań prawnych, czy też zwiększanie sankcji rozumianych jako forma prewencji – odstraszenia. W aspekcie ekonomii zarządzania bezpieczeństwem wskazać należy, że edukacja jest jednym z podstawowych narzędzi wykorzystywanych do podniesienia poziomu bezpieczeństwa, przy stosunkowo niewielkich globalnych nakładach finansowych. Wydaje się jednak, że mało docenianym, gdyż do podstawowych bolączek omawianej problematyki należy zaliczyć m. in.:

- brak stabilizacji i dostosowania do współczesnych zagrożeń programów nauczania i kształcenia,
- brak wyszkolonej kadry dydaktycznej realizującej programy kształcenia lub tzw. ścieżki edukacyjne,
- zbyt małe środki finansowe przeznaczane na kształcenie probezpiecznych postaw, w funkcjonującym systemie szkolnictwa, kształcenia szkolnego i pozaszkolnego.

Tym samym uwzględniając racjonalizację wydatków związanych z podnoszeniem poziomu bezpieczeństwa społeczeństwa, wydaje się niezbędnym i celowym podjęcie działań w zakresie:

- rozszerzenia zagadnień związanych z kształceniem probezpiecznych zachowań na wszystkie szczeble systemu nauczania, ujmując je w ramowe programy nauczania dostosowane do zagrożeń świata współczesnego,
- stworzenia warunków doksztalcania kadry nauczycielskiej, z możliwością utworzenia w szkołach stanowiska pracy określanego jako menadżer zarządzania bezpieczeństwem. Na stanowisku zatrudniony mógłby być nauczyciel współpracujący z miejscowym zespołem zarządzania kryzysowego, Policją, Strażą Pożarną, Ratownictwem Medycznym, Strażą Miejską, samorządem szkoły, komisją bezpieczeństwa i porządku publicznego, sądem, prokuraturą, czy też instytucjami pozarządowymi (PCK, harcerstwo itp.).

Mówiąc o ekonomii bezpieczeństwa, warto także wskazać na kolejny determinant systemowego zarządzania bezpieczeństwem, którym jest tzw. transfer ryzyka, czyli obowiązkowe ubezpieczenie obiektu. W przypadku zagrożeń, w fazie zapobiegania i likwidacji skutków, przesuwana się finansowy ciężar pomocy poszkodowanym na zakłady

ubezpieczeniowe, uzależniając przy tym poziom bezpieczeństwa od deklarowanej wysokości składki ubezpieczeniowej. Jest to jeden z istotniejszych elementów, który przy odpowiednim powiązaniu organizacyjnym z funkcjonowaniem administracji publicznej, może ograniczać wielkość strat i możliwość zaistnienia zdarzenia niebezpiecznego, w powiązaniu stawki ubezpieczeniowej z faktycznym stanem bezpieczeństwa obiektu. Tym samym nie konieczne staje objęcie kontrolą przez odpowiednie służby bezpieczeństwa państwa wszystkich podmiotów gospodarczych. Jest to zresztą niemożliwe z uwagi na ograniczony zasób osób realizujących czynności kontrolne, a także ciągłą zmianę i modyfikację działalności gospodarczej zaspakajającej potrzeby współczesnej cywilizacji.

Konkluzje

Podstawowym celem sprawnie i efektywnie funkcjonującego systemu zarządzania bezpieczeństwem, w tym ochrony przeciwpożarowej, jest zmniejszenie ludzkich obaw i strachu przed tym co niesie przyszłość, przy założeniu, że zapewnienie stuprocentowego stanu bezpieczeństwa jest niemożliwe. Chodzi zatem o ograniczenie, a nie całkowitą likwidację zagrożeń, które są immanentną stroną ludzkiego życia. Należy przy tym podkreślić, że różne systemy funkcjonowania państwa są ze sobą powiązane. Jest to istotne z punktu widzenia dostosowania i zachowania kompatybilności procesów i usług w ramach niezależnie funkcjonujących podmiotów, z uwzględnieniem potrzeby osiągnięcia jak najwyższego poziomu bezpieczeństwa ludzi. Bezpieczeństwa nie chwilowego, lecz widzianego z perspektywy interwencyjnego zarządzania strategicznego, które w sytuacji zaistnienia zdarzenia niepożądanego daje dużą możliwość minimalizacji jego skutków, ze względu na zespołowy charakter pracy. Charakter pracy polegający na działaniach wzajemnie oddziałujących na siebie i współzależnych, łączących się dla osiągnięcia określonego celu, jaki jest uzyskanie największego akceptowalnego poziomu bezpieczeństwa ludności. Dlatego też uważam, że sposobem na zwiększanie poziomu bezpieczeństwa nie można ograniczać tylko do działań związanych z nowelizacją prawa, czy też zwiększaniem sankcji karnych. Działania państwa powinny obejmować wiele dziedzin współczesnego życia, w tym między innymi edukację społeczeństwa i ubezpieczenia obiektów ze stawką uzależnioną od faktycznego stanu bezpieczeństwa obiektu, czy też terenu.